

Therapeutisering (I)

Sietske Waslander

Didactiefonline, juni 2018

Het gaat niet goed met de psychische gesteldheid van de jeugd. Ieder jaar krijgt een op de tien basisschoolleerlingen een vorm van jeugdhulp. Studenten bezwijken onder prestatiedruk, depressiviteit en *burn-out*. Actieplannen pleiten voor meer hulpverleners binnen hogescholen en universiteiten. In veel instellingen voor middelbaar beroepsonderwijs lopen al standaard hulpverleners rond. In basis- en middelbare scholen lijkt eenzelfde beweging op gang te komen, nu jeugdhulp en (passend) onderwijs meer op elkaar worden afgestemd.

Het ongemak en de druk die jongeren ervaren is echt. Dat ze eronder lijden, is ook echt. Maar dat is niet het hele verhaal. Zoals de kanarie in de kolenmijn het loodje legt bij onvoldoende zuurstof, zo zijn dit signalen van de giftige mix van de moderne tijd. Jongeren krijgen de boodschap dat ze in alles perfect moeten zijn. Sociale media zijn de moderne megafoons die deze boodschap de hele dag versterken. Je moet er goed uitzien, veel interessante dingen meemaken, avontuurlijk zijn, goed presteren op school, veel vrienden en vriendinnen hebben. En altijd gelukkig zijn.

Het is onmogelijk om aan dat ideaalbeeld te voldoen. Tegenslag en teleurstelling zijn onderdeel van ieders leven. Vroeger was tegenslag een aardse beproeving voor een beter leven in het hiernamaals. Toen hoorde teleurstelling bij het dagelijks leven, of werd je getroffen door het noodlot. De oorzaak lag buiten jezelf.

De moderne tijdgeest richt de blik genadeloos naar binnen. Vroeger had je domme pech, nu heb je iets niet goed gedaan. Nu is tegenslag al snel persoonlijk falen. Niet eens om wat zich voordoet, maar om hoe jij er zelf mee omgaat. Problemen zijn van jezelf en die moet je ook zelf oplossen. Het draait om eigen kracht, eigen regie en eigen verantwoordelijkheid.

Een veelzeggend voorbeeld: in beleidsjargon heten jongeren die in moeilijke omstandigheden opgroeien tegenwoordig 'minder zelfredzaam'. Dat maakt direct duidelijk waar de oplossing ligt. Niet armoede, beperkingen of werkloosheid zijn de problemen die aangepakt moeten worden. Nee, het probleem is dat jongeren zichzelf onvoldoende kunnen redden. De oplossing ligt in henzelf.

Sociologen constateren al langer dat de samenleving 'therapeutiseert'. De enige legitieme manier om de gebruikelijke ongemakken des levens te uiten is in therapeutische taal. Als je niet aan het ideaalbeeld voldoet, heb je last van stress, *burn-out* of depressiviteit. Daar is persoonlijke hulp voor nodig. Niemand voldoet aan het ideaalbeeld; iedereen verkeert in de gevarezone. De hulpverleners op scholen krijgen het druk.